

جمهوری اسلامی ایران

وزارت آموزش و پرورش

معاونت آموزش متوسطه

دفتر آموزش دوره اول متوسطه

شیوه نامه

برگزاری جشنواره نوآوری در فرایند

آموزش و یادگیری

«با تأکید بر روش‌های تدریس تلفیقی و مسئله محور»

مدارس دوره اول متوسطه کشور

واحد برنامه ریزی گروه‌های آموزشی

سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

باسمه تعالی

مقدمه و ضرورت

با توجه به تحولات جهانی در عرصه آموزش و یادگیری و نقش تحول آفرین آموزش و پرورش در تربیت همه جانبه دانش آموزان، زمینه سازی برای تولید ایده ها و روش های نو و به کارگیری آن ها در برنامه ها و فعالیت های آموزشی و تربیتی مدارس امری ضروری است. آموزش و پرورش برای رسیدن به این جایگاه، به منظور تربیت نسلی مومن، خداجو، مسئولیت پذیر، پژوهشگر، خلاق، نوآور، مولد علم و... نیازمند بهره گیری از معلمان توانمند، خردورز، پژوهش محور و جویای دانش است.

بر این اساس توجه به بخشی از چرخش های تحولی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مبنی بر چرخش از "دانش آموز منفعل در کلاس درس" به "دانش آموز تربیت یافته فعال در محیط های تربیتی" و نیز چرخش از "روش های خشک فردی و انعطاف ناپذیر" به "روش های خلاق، فعال و گروهی" نیازمند آن است که با اجرای برنامه های مؤثر نسبت به تغییر روش های تدریس و تسهیل فرایند یادگیری دانش آموزان اقدام لازم صورت پذیرد.

با توجه به اهمیت و ضرورت نوآوری در فرایند آموزش و یادگیری و به استناد فعالیت ۱-۸ (مدیریت و اجرای جشنواره نوآوری در فرایند آموزش و یادگیری دبیران دوره اول متوسطه) برنامه ۲۷ از مجموعه برنامه های معاونت آموزش متوسطه، حوزه ستادی در سال ۱۳۹۸ ابلاغی وزارت متبوع به شماره ۹۳۷۳ - ۹۸/۰۱/۲۷ "جشنواره نوآوری در فرایند آموزش و یادگیری" با تأکید بر روش های تدریس تلفیقی و مسئله محور در اهداف و محورهای زیر به منظور اجرا ابلاغ می گردد:

اهداف

- به فرایند آموزش و یادگیری کیفیت بخشد.
- دبیران با روش های تدریس تلفیقی / حل مسئله مبتنی بر رویکردهای برنامه درسی ملی آشنا شوند.
- روش های خلاق و نوآور در فرایند آموزش و یادگیری ترویج، تبادل و شناسایی شوند.

محورهای جشنواره نوآوری در روش های آموزش و یادگیری

- نوآوری در تولید و به کارگیری رسانه های پرشمار
- نوآوری در سنجش تکوینی با تأکید بر سنجش عملکردی
- نوآوری در روش های مشارکت اولیای دانش آموزان در فرایند یادگیری

رویکردهای مورد تأکید جشنواره

- ترویج فرهنگ کار گروهی و مشارکتی
- توجه به نشاط و انگیزه در فرایند آموزش و یادگیری
- توجه به فرهنگ حفظ محیط زیست
- تحکیم هویت اسلامی- ایرانی
- توجه به فرهنگ کار و کارآفرینی

مخاطبان

تمامی دبیران دوره اول متوسطه مدارس (عادی، نمونه دولتی، استعدادهای درخشان، غیردولتی و...) می‌توانند با تشکیل گروه‌های ۲ یا ۳ نفره در این جشنواره شرکت نمایند.

تبصره:

- ۱- دبیران مدارس غیردولتی نیز با تأکید بر نداشتن رابطه حقوقی با آموزش و پرورش، می‌توانند در جشنواره شرکت نمایند.
- ۲- دبیرانی که در سال تحصیلی گذشته رتبه اول کشوری جشنواره را کسب کرده‌اند یک سال توقف خواهند داشت؛ پیشنهاد می‌شود با صلاح دید استان در سال تحصیلی جاری به عنوان راهنما و داور جشنواره با استان همکاری نمایند.

کمیته برنامه‌ریزی و هماهنگی استان و منطقه

• اعضا

- مدیرکل آموزش و پرورش (رئیس کمیته)
- معاون آموزش متوسطه (دبیر کمیته)
- معاون توسعه مدیریت و پشتیبانی
- رئیس اداره فناوری و گروه‌های آموزشی
- رئیس اداره آموزش دوره اول متوسطه
- رییس گروه تحلیل محتوای آموزشی و پرورشی
- سرگروه‌های دروس
- نماینده دانشگاه فرهنگیان
- افراد صاحب نظر و مطلع «در صورت لزوم»
- مسئول روابط عمومی

• وظایف

- برگزاری جلسات توجیهی برای مسئولین گروه‌های آموزشی نواحی و مناطق
- برگزاری جلسات توجیهی-آموزشی ویژه سرگروه‌های درسی استان و مناطق
- برگزاری جلسات توجیهی-آموزشی ویژه دبیران و مدیران و معاونان آموزشی مدارس

- تکثیر و نصب پوستر در کلیه مدارس دوره اول و ادارات آموزش و پرورش
 - تشکیل تیم‌های ارزیابی و داوری و بررسی فیلم‌های ارائه شده و طراحی آموزشی بر اساس فرم داوری
 - ارسال نتایج داوری و آثار برگزیده به دبیرخانه نوآوری براساس تقویم اجرایی
 - برگزاری جشنواره استانی بر اساس مدل کشوری
 - مستندسازی مراحل مختلف جشنواره به صورت نوشتاری و تصویری
 - اطلاع‌رسانی مؤثر و انجام تمهیدات لازم برای تشویق مدیران و دبیران مناطق و مدارس فعال و موفق در جشنواره
 - نظارت بر حسن اجرای جشنواره
 - اشاعه دستاوردهای جشنواره
 - ارسال گزارش از فرآیند اجرا به دفتر آموزش دوره اول متوسطه
- *توجه:** واحد تکنولوژی و گروه‌های آموزشی زیر نظر معاونت آموزش متوسطه و با جلب مشارکت همه اعضای کمیته برنامه‌ریزی و هماهنگی استان و منطقه، بویژه مسئول آموزش دوره اول متوسطه، مدیریت و هدایت طرح را عهده‌دار خواهد بود.

فرایند اجرا

الف: طراحی و تدوین

در این بخش گروه‌های شرکت‌کننده، نوآوری در محور انتخابی خود را از طریق طراحی آموزشی درس مورد نظر با رویکرد روش‌های تدریس تلفیقی و مسئله‌محور (مطابق نمونه برگ شماره ۱)، ارائه می‌نمایند.

***توجه:** فصل ادبیات بومی با درس‌های آزاد در کتاب فارسی متوسطه اول، فرصت مناسبی است برای دبیران ادبیات فارسی تا تألیف بخشی از کتاب را به عهده بگیرند. بنابراین برای دبیران ادبیات، محور انتخابی جشنواره می‌تواند محتوای تألیفی درس آزاد باشد.

نمون برگ شماره ۱

موضوع تدریس و نوآوری:	محور انتخابی:	نام درس: نام و نام خانوادگی اعضای تیم:
- اهداف و انتظارات یادگیری: - پیش‌دانسته‌ها و سنجش آغازین: - تدارک فرصت‌های متنوع یادگیری: - اجرای تدریس: در طراحی و پیش‌بینی فعالیت‌های آموزشی، انتظار می‌رود موارد زیر در نظر گرفته شود: ✓ کاوش و پژوهش در کلاس درس ✓ تعامل و هم‌اندیشی دانش‌آموزان با یکدیگر و با معلم ✓ دست‌ورزی و به‌کارگیری فناوری ✓ ارتباط موضوع درس با عرصه‌های خدا، خلق، خلقت و خود ✓ به‌کارگیری سنجش تکوینی در جریان تدریس و یادگیری با تأکید بر سنجش عملکرد		
زمان‌بندی	نقش تسهیل‌گری معلم	فعالیت‌های آموزشی
	-	-
	-	-
	-	-
	-	-
	-	-
	-	-
	-	-
	-	-
	-	-
	- تکالیف و فعالیت‌های خارج از کلاس (با تأکید بر تکالیف تمرینی، پروژه‌ای، پژوهشی و...)	
	- سنجش پایانی (با تأکید بر سنجش عملکردی)	

"چارچوب طراحی آموزشی با رویکرد روش‌های تدریس تلفیقی و مسئله‌محور"

راهنمای تکمیل طراحی آموزشی

طراحی آموزشی به منزلهٔ ترسیم سفری است از مبدا به مقصد؛ مسیری که یادگیرنده در فرایند یادگیری باید پیموده، فعالیت‌های یادگیری را تعیین نماید که در مجموع به رشد دانش آموز منجر می‌شود.

در طراحی آموزشی باید به موارد زیر توجه کرد:

۱- بر اساس مفاهیم و محتوای هر یک از دروس در هر یک از برنامه‌های درسی، اهداف یادگیری با تأکید بر شایستگی‌های مورد انتظار درس مربوطه نوشته می‌شود.

عناصر شایستگی‌ها	صلاحیت‌های یادگیری
تفکر و تعقل	تخیل، حل مسئله، تفکر انتقادی، ابداع و خلق، تفکر سیستمی، پرسش‌گری، کاوش‌گری، هدایت مشاهدات، تحلیل، قضاوت بر اساس شواهد، تصمیم‌گیری، قضاوت بر اساس نظام معیار (تعقل)، تأمل در خود، خود ارزش‌یابی بر اساس نظام معیار
ایمان و باور	نگرش توحیدی، کرامت و قدرت اراده و انتخاب انسان، ارزشمندی تفکر و تعقل، ارزشمندی مخلوقات، هدفمندی خلقت، ارزشمندی علم و علم‌جویی، ارزشمندی نهاد خانواده، وطن‌دوستی
علم	کشف جهان به عنوان فعل خداوند، خودآگاهی، فرهنگ و هویت
کار و عمل	یادگیری مستمر، خود مدیریتی، انجام واجبات و ترک محرمات، مشارکت، همیاری، مهارت کار با دیگران، مهارت‌های ارتباطی، مهارت رهبری، مطالعه و پژوهش، استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، تولید محصول، کارآفرین و مقتصد بودن، سالم و بانشاط بودن، بااراده و امیدوار بودن
اخلاق و آداب	حفظ و پالایش انگیزه‌ها(نیت)، خودپایی و خودپالایی، اعتماد به نفس، مسئولیت‌پذیری، انعطاف، اخلاق حرفه‌ای، پشتکار، نظم و قانون‌مداری، صدق، صبر، عدالت‌خواهی و صلح‌جویی، حقیقت‌جویی و حق‌طلبی، حسن خلق، احسان و رافت، قناعت، استقامت و حیا، جمع‌گرایی و منتظربودن و جهان‌اندیشی، ظلم‌ستیزی، جهادگری، شجاعت، ایثارگری، عزت نفس، انتخاب‌گری و آزادمنشی

۲- متناسب با اهداف یادگیری درس موردنظر؛ معلم پیش‌دانسته‌های دانش‌آموزان را قبل از آغاز درس جدید، مورد سنجش قرار می‌دهد و به این طریق با تعیین نقطهٔ آغاز تدریس، اطلاعات جدید به اطلاعات قبلی دانش‌آموزان می‌پیوندد و زمینهٔ فهم و یادگیری بهتر را فراهم کند.

۳- متناسب با اهداف و محتوای درس، فرصت‌های متنوع یادگیری شناسایی و برای تدریس آماده شود (فرصت‌های متنوع واقعی و مجازی و ...).

۴- یک تدریس مؤثر و فعال با سنجش شروع می‌شود و با سنجش ادامه و خاتمه پیدا می‌کند. این درهم‌تنیدگی و همپوشانی سنجش با آموزش، موجب می‌شود که وضعیت دانش‌آموزان در یادگیری و

موفقیت معلم در آموزش به طور مداوم مورد توجه و بررسی قرار گرفته. با ارائه بازخورد و به کارگیری اطلاعات و یافته‌های حاصل از این سنجش به بهبود و اصلاح جریان یاددهی-یادگیری و همچنین تکمیل و تکامل مواد و شرایط آموزشی می‌انجامد.

۵- رویکرد تلفیقی، رویکردی است که با ارائه سازماندهی خاص از آموزش، فرصت‌هایی را فراهم می‌سازد تا فراگیران با اصول، روش‌ها و موضوعات متنوع در قلمروهای متعدد آشنا شوند. در این رویکرد یک موضوع مشخص از ابعاد متفاوت مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای مثال آموزش موضوعی مانند «هوا» از جنبه‌های فیزیکی، شیمیایی، بهداشتی، ریاضی و اجتماعی بررسی شود. با این نگرش، تلفیق میان موضوع‌های علوم انسانی، هنرهای ارتباط جمعی، علوم تجربی، ریاضیات، مطالعات اجتماعی، موسیقی و هنر به خوبی امکان‌پذیر است.

۶- حل مسئله فرآیندی است برای کشف توالی و ترتیب صحیح راه‌هایی که به یک هدف یا یک راه حل منتهی می‌شود. هنگامی که انسان با مسئله‌ای روبه‌رو می‌شود، باید بر موانع دستیابی به هدف خود غلبه کند. وقتی یادگیرنده با موقعیتی روبه‌رو می‌شود که نمی‌تواند با استفاده از اطلاعات و مهارت‌هایی که در آن لحظه در اختیار دارد به آن موقعیت به سرعت پاسخ درست بدهد یا هنگامی که یادگیرنده هدفی دارد و هنوز راه رسیدن به آن را نیافته است، گفته می‌شود که با یک مسئله مواجه شده است. عنصر اساسی حل مسئله کاربرست دانش‌ها و مهارت‌های از پیش آموخته شده در موقعیت‌های تازه است. این روش موجب تقویت ژرفاندیشی، تفکر تحلیلی، تفکر انتقادی، خلاقیت، اعتماد و اطمینان به اتخاذ روش علمی می‌شود.

۷- بر اساس اهداف درس، فعالیت‌های خارج از کلاس دانش‌آموزان (متناسب با تفاوت‌های فردی و...) (پیش‌بینی و مشخص گردد و در پایان تدریس به آن‌ها اعلام شود.

۸- در سنجش پایانی، متناسب با اهداف درسی، ابزارهای مناسب به کار گرفته شود. (آزمون‌ها، سنجش عملکرد، خودسنجی، مشاهدات و...)

ب: اجرای جشنواره نوآوری

۱- گروه‌های شرکت‌کننده در مدارس باید طرح‌های نوآورانه خود را در محیط واقعی آموزشی به مدت ۱۰ تا ۲۰ دقیقه اجرا و فیلمبرداری نمایند.

۲- فیلم آموزشی و طراحی آموزشی که محصول مشترک فعالیت تیم‌ها است به کارشناسی تکنولوژی و گروه‌های آموزشی مناطق ارسال گردد و مناطق بعد از جمع‌آوری همه آثار، آن‌ها را برای داوری به استان ارسال نمایند.

۳- از آن جایی که داوری آثار بر اساس فیلم‌های ارسالی خواهد بود، توجه به نکات زیر در تهیه و ارسال فیلم‌ها ضروری است:

۱-۳- اصول اخلاقی و مذهبی از جمله پوشش مناسب، احترام به دانش‌آموزان و... رعایت شود.

۲-۳- محل قرار گرفتن دوربین طوری باشد که فعالیت‌ها و تعامل‌های معلم و دانش‌آموزان به خوبی قابل مشاهده باشد.

۳-۳- از میکروفون یقه‌ای (سیار و...) برای ضبط صدا و بهبود کیفیت صوتی فیلم استفاده شود.

۳-۴- از مواردی که فیلم را غیرواقعی نمایش دهد مانند تدوین، موسیقی، صداگذاری، میکس، افکت، تیتراژ، استفاده نشود.

۳-۵- فیلم با فرمت DV-AVI یا MPEG۴ یا MOV بر روی لوح فشرده ضبط شود.

۳-۶- نام استان و منطقه، مشخصات کامل اعضای تیم (نام و نام خانوادگی، کد پرسنلی و محور جشنواره) بر روی لوح فشرده نوشته شود.

۳-۷- نام و نام خانوادگی، کد پرسنلی و محور تعیین شده بر روی برگه طراحی آموزشی و لوح فشرده یکسان باشد.

۴- به منظور بهره برداری همکاران، فیلم‌های گردآوری شده در بانک اطلاعاتی تدریس دوره اول متوسطه نگهداری خواهد شد.

***توجه: فیلم‌هایی که کیفیت صدا و تصویر مناسبی ندارند، از داوری حذف خواهند شد.**

ج: داوری آثار

- آثار ارسالی در استان با توجه به نمونه‌های ارزیابی بررسی گردیده، از هر محور یک اثر برگزیده به دبیرخانه جشنواره در ستاد ارسال گردد.
- گروه‌های داوری، ترکیبی از افراد مجرب و خبره، در دو بخش تخصصی دروس و محورهای جشنواره، آثار را داوری خواهند کرد.
- نمونه‌های ارزیابی از طریق سایت gam1.medu.ir متعاقباً ارسال می‌گردد.

د: سازکارهای تشویقی

- بهترین آثار در مجلات آموزشی معرفی می‌شوند.
- بهترین آثار از مقام عالی وزارت یا معاون وزیر تقدیرنامه و هدایای نفیسی دریافت خواهند کرد.
- بهترین آثار در پایگاه اطلاع‌رسانی معاونت آموزش متوسطه و سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی معرفی خواهند شد.
- برای کلیه شرکت‌کنندگان، گواهی شرکت در جشنواره صادر می‌شود.

ه: محل تأمین منابع

اعتبارات این جشنواره از محل اعتبارات معاون آموزش متوسطه و اعتبارات استانی تأمین می‌شود.

"تقویم اجرایی جشنواره نوآوری در فرایند آموزش و یادگیری سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸"

ردیف	اقدامات																															
	آذر				دی				بهمن				اسفند				فروردین				اردیبهشت				خرداد				تیر			
	۴	۳	۲	۱	۴	۳	۲	۱	۴	۳	۲	۱	۴	۳	۲	۱	۴	۳	۲	۱	۴	۳	۲	۱	۴	۳	۲	۱	۴	۳	۲	۱
۱										*	*	*																				
۲										*	*	*																				
۳										*	*	*																				
۴										*	*	*																				
۵										*	*	*																				
۶										*	*	*																				
۷										*	*	*																				
۸										*	*	*																				
۹										*	*	*																				
۱۰										*	*	*		*	*	*																
۱۱										*	*	*		*	*	*																
۱۲										*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*
۱۳										*	*	*		*	*	*																
۱۴										*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*
۱۵										*	*	*		*	*	*																
۱۶										*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*
۱۷										*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*
۱۸										*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*
۱۹										*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*
۲۰			*	*						*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*
۲۱										*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	*	*

مرداد یا
شهریورماه ۹۹

